

Salimova Zebo Rustam qizi
Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti, “Turkiy xalqlar tarixi,
madaniyati, siyosati va iqtisodiyoti” kafedrası oʻqituvchisi

TURK TILIDA INSON QIYOFASINI GAVDALANTIRISHDA FITONIMLAR **AHAMİYATI**

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqola turk tilida inson obrazini ifodalashda fitonimlardan foydalanish masalalariga bagʻishlanadi. Ijobiy va salbiy xususiyatlarni ifodalashda qoʻllanilgan birliklar tahlil qilinadi. Fitonim orqali inson qiyofasini ifodalashda til imkoniyatlarining kengligi koʻrib chiqiladi. Turk tilida inson qiyofasini aks ettirish, ularning xarakterlarini ochib berishda tilning soʻz boyligiga eʼtibor qaratiladi.

Kalit soʻzlar: Til, inson qiyofasi, xarakter, fitonim, zoofrazeologizm, obraz, portret, ijobiy, salbiy, tashqi koʻrinish, oʻxshatish, obraz, muqobil, ekvivalent, til doirasi, maʼno koʻchishi.

Inson qiyofasi har doim faylasuflar, yozuvchilar, tilshunoslar, psixologlar va diniy rahbarlarning diqqat markazida boʻlgan. Ushbu tasvir insonning tashqi qiyofasi, aqliy qobiliyatlari, yoshi, millati, ijtimoiy holati, psixologik holati bilan bogʻliq turli xil koʻrinishlarda amalga oshiriladigan koʻp oʻlchovli miqyos-tizim shaklida ifodalanadi.

Odamning soʻz boyligi-semantik maydoni minimal maʼlumotga ega boʻlgan "inson" ning qatʼiy taʼriflariga mos keladi.

Inson - bu tirik fikrlash va nutq sovgʻasi, vositalarni yaratish va ulardan ijtimoiy jarayonda foydalanish qobiliyatiga ega jonot.

Inson - bu mehnat; ong, aql, ijtimoiy va tarixiy faoliyat va madaniyat sub'ekti boʻlgan ijtimoiy mavjudot.

Albatta, "inson" tushunchasining mazmuni tushuntirish lugʻatlarining taʼriflarida aks etganidan ancha kengroq. Nutqning har xil turlari ushbu kontseptsyani quyidagi formulalar va taʼriflar bilan kengaytirishga imkon beradi:

Inson dunyoning hukmdori, xoʻjayin, barcha jonli va jonli hayot boshqaruvchisi, shu jumladan oʻzi, tanasi va ruhi; hamma narsani va barchani baholaydigan, aql-idrok va super aql, his-tuygʻular va yuqori sezgirlik bilan taʼminlangan hakam va paygʻambar, ijod moʻjizasi, daho, "tabiat toji";

qarama-qarshilik, ziddiyat va shu bilan birga, dialektik birlik, jozibadorlik, taʼsir oʻtkazish va oʻzaro oʻtish munosabatlaridagi qarama-qarshiliklar, kuchlar, moddalar, fazilatlarning mujassamlanishi va diqqat markazida boʻlishi;

podshoh va qul, ruhning oʻlmas moddasi va shu bilan birga tez buziladigan yer tanasi va boshqalar boʻlishi mumkin.¹

Inson haqidagi bu va boshqa koʻplab bayonotlar uning ajralmas qiyofasi nafaqat real voqelik bilan, balki boshqa mumkin boʻlgan va imkonsiz olamlar bilan, olamning vaqt va makonidagi bepoyon bilan bevosita bogʻliqligini tasdiqlashga imkon beradi.

¹ [Одинцова, М. П. Вместо введения: к теории образа человека в языковой картине мира / М. П. Одинцова // Язык. Человек. Картина мира. Лингвоантропологические и философские очерки (на материале русского языка). / под ред. М. П. Одинцовой. - Омск: Омск. гос. ун-т, 2000. - Ч. 1. - С. 8-11.].

Inson qiyofasi ijobiy va salbiy fazilatlarni aks ettiradi.

Xitoy falsafasida Konfutsiylik davrida insoniy qadriyatlar tizimi yaratilib, unga mehr-oqibat, halollik, sadoqat, odob-axloq, mehnatsevarlik, saxovat, donolik va boshqalar bilan bog'liq ijobiy fazilatlar kiritilgan: dono inson, ezgu inson, olijanob er, insonparvar er, irodali odam va boshqalar.

Ideal inson uchta asosiy fazilatlarga ega bo'lgan olijanob er hisoblangan: xayriya, donolik va jasorat. Ushbu uchta xususiyat keng tarqalgan deb hisoblangan.

Insonning shaxsiyatini tavsiflashda ijobiy toifalar tushunchalaridan tashqari, “kichik odam” atamasi ham qo'llaniladi. Odatda, kichkina odam olijanob erga qarshi turadi va uning qiyofasida odamlarda uchraydigan barcha salbiy narsalar birlashtiriladi.

“Asil er faqat adolat haqida o'ylaydi, kichkina odam faqat foyda haqida o'ylaydi”. Inson hayotining barcha mumkin bo'lgan qirralarini, uning har bir tilda ko'p qirraliligi va ko'p qirraliligini tavsiflash uchun shaxs obrazining ayrim vakillari aks etgan leksik korpus mavjud. Bunday korpusda ko'pincha odamning to'g'ridan-to'g'ri leksik belgilari mavjud emas. Keyin ikkilamchi korpus yordamga keladi, bu yerda odamni belgilash uchun majoziy ikkilamchi leksik-semantik variantlardan foydalaniladi, har qanday o'xshashlik, identifikatsiya va assotsiatsiyalar asosida birlamchi leksik-semantik variantlardan hosil bo'lgan. Ikkilamchi leksik-semantik variantlarni shakllantirishda, tilda allaqachon mavjud bo'lgan leksik birliklardan foydalaniladi, ular inson haqidagi bilimlarni chuqurlashtirish va kengaytirish maqsadida semantik hosil qilish jarayonlarida ishtirok etadi.

Zamonaviy lingvistik adabiyotda bunday birliklarning tizimli va kompleks tavsifi ko'plab tadqiqotchilar (Yu.D. Apresyan, V.N. Telia, E.S.Kubryakov, N.D. Arutyunov, T.V.Bulygina, A.D. Shmelev, V.V. Kolesov, M.V. Pimenova, MP Odintsova) asarlarida keltirilgan. , LB Nikitina, NA Sedova, ND Fedyaeva, VP Zavalnikov va boshqalar) tomonidan o'rganilgan.

Leksik birliklarning semantik rivojlanish yo'nalishlaridan biri bu daraxtlar va butalar, o'simliklar, donli o'simliklar, gullar, o'tlar, sabzavotlar, mevalar, qo'ziqorinlar va boshqa fitonimlar nomlari asosida ikkilamchi dorilarni shakllantirishdir.

Insonni xarakterlash uchun fitonimlardan foydalanish jarayoni eng qadimiy hisoblanadi. Axir, inson mavjud bo'lgan paytdan boshlab tabiat bilan chambarchas birlikda yashab, atrofdagi daraxt va o'simliklarga turli xil munosabatda bo'lgan: u ba'zilarini ziyoratgoh sifatida ardoqlagan va himoya qilgan, boshqalardan qo'rqgan va boshqalarni kundalik amaliy hayotda ishlatgan.

Hozirgi, ya'ni ilmiy-texnik taraqqiyot davrida, axborot texnologiyalari hayotning barcha sohalariga jadal sur'atlar bilan kirib borayotgan XXI asrda adabiy tilning xalq tiliga, dialektlarga ta'siri katta bo'ladi. Bu, o'z navbatida, xalq tilida mavjud bo'lgan ba'zi vositalarning unutilib ketishiga, ularning asta-sekin yo'qola borishiga sababchi bo'ladi. Shunday leksik qatlamlardan biri, shubhasiz, o'zbek tilidagi o'simlik nomlaridir.

Majoziy asosda paydo bo'lgan tirik tabiat ob'ektlari bilan insonning birlashmalari chuqur bilim asoslariga ega, chunki ular murakkab aqliy operatsiyalar natijalarini yozadilar, chunki inson o'simlik yoki hayvonot dunyosining turli xil vakillarini o'ziga

xos fazilatlar bilan ta'minlab, keyin o'ziga xos xususiyatlarni beradi. o'ziga xos xususiyatlarini, uning fikri belgisidagi har qanday umumiylikni asos qilib oladi.

O'simliklar olami tabiat boyliklaridan biri sanaladi. Ma'lumki, xalqimiz eng qadimgi davrlardan boshlab, o'simliklarning xosiyatini bilishga, o'rganishga harakat qilishgan. Ulardan turli kasalliklarni davolash uchun foydalanishgan.

Fitonimik lug'at orqali shaxsni obrazli nominatsiya qilish muammosi tilshunoslikda o'z ahamiyatini yo'qotmagan. Uning lingvistik qiymatining sababi insonni o'zini o'rab turgan tirik tabiat sharoitida o'zini anglashning uzluksiz jarayonida yotadi. Ushbu jarayon zoosfera va fitosferani antropotsentrik talqin qilishning yangi shakllari bilan doimiy ravishda ta'minlanib, keng va chuqurlikda tarqalmoqda. Bir tomondan, u so'z boyligining barcha yangi qatlamlarini qamrab oladi, boshqa tomondan, turli darajadagi til darajalariga kirib boradi. Bu darajalarning eng qudratlisi - matn darajasi ham chetda qolmaydi.

To'liq aytganda, matn sathida odamni flora / fauna dunyosi nuqtai nazaridan tushunish jarayoni doimo sodir bo'lgan, ammo bunday nominatsiyalar boshqa darajalar bilan birgalikda yoki alohida ko'rib chiqilmagan. Bunday matnli talqinlarga misol sifatida keling, J. Xoksning "Boyqush" va J. Aldrijdning "Dengiz burguti" nomli badiiy asarlarning nomlarini nomlaylik, bu yerda qushlarning tasvirlari belgilarga proektsiyalangan, ularni prizma orqali tavsiflaydi. o'zlarining fazilatlarini.

Fan-texnika taraqqiyoti, fan yutuqlarining globallashuvi va amaliyotga tez tatbiq etilishi, olamshumul ixtiro va texnologiyalarning ommaga tez va oson yetib borishida tilga bo'lgan ehtiyoj yanada ortib, tilshunoslar oldiga yangi, istiqbolli va o'z navbatida murakkab vazifalarni qo'ymoqda.

Til millatning ma'naviyati va madaniyati bilan bevosita va bilvosita aloqadordir. Dunyo tillari orasida sof tilning o'zi yo'q ekan, ma'lum bir tilning tarovati o'z til so'zlari hisobiga yashashi bilangina belgilanmaydi. Harakatdagi tillarning ma'lum darajada omuxtalashishi, birining ikkinchisiga ta'sir etib borishi til jarayoni uchun barqaror qonuniyatlardan biri hisoblanadi. Tilning ma'naviyat va madaniyat tushunchalari bilan uzviy bog'liqligi nuqtai nazaridan o'zlashma so'z va uning zamirida o'zlashayotgan ma'lum bir millat urf-odat va an'analarga ham befarq qarab bo'lmaydi.

O'zbek va turk tillarining kelib chiqishi bir ildizga borib taqalishi ularning o'zaro o'xshash va farqli tomonlari borligini keltirib chiqaradi. Fitonimlar yordamida inson qiyofasini ifodalash esa har ikki til egalarining yashash tarsi, dunyoqarashidan kelib chiqqan holda beriladi.

Fitonimlar, ko'pincha, inson tashqi ko'rinishini ifodalash uchun xizmat qilsa, zoonimlar orqali o'proq inson xarakteri gavdalanitiriladi. O'zbek tilida bo'ychan, kelishgan qad-qomatli ayolga nisbatan "sarvi bo'yli", "sarvqomat" birikmasi turk tilida ham aynan shunday- "selvi boylu" tarzida beriladi.

Gul nafislik, go'zallik ma'zosida ishlatilgani bois har narsaning yaxshisi, chiroylisini ifodalash uchun "gulday qiz", "gulday oila", "gulday hunar", "qo'li gul" iboralari o'zbek tilida keng qo'llaniladi. Turk tilida "gül" so'zi atirgul ma'nosini bildirib, chiroyli qizlarga o'xshatish ifodasida keladi.

Yosh, jilovlanmagan, katta hayotga endi qadam qoʻyayotgan yoshlarni “navnihol”, “yangi chiqqan nihol” ga oʻxshatiladi. Buni turk tili doirasida ham uchratish mumkin. “Fidan gibi” – niholday maʼnosida.

Filiz yaʼni kurtak degan maʼnoni anglatib, fidan kabi yosh koʻrkam kishilarga nisbatan qoʻllaniladi.

Zoonimlar va fitonimlar epigmatikasida antropotsentrik maʼnolarning paydo boʻlishi shunchalik tez amalga oshiriladiki, lugʻatlarda ularni yozib olishga vaqt yoʻqligi, bu ularning soʻz birikmalaridagi tafovutlarni tushuntiradi. Bu haqiqat zamonaviy jamiyatda unda paydo boʻlgan yangi tushunchalar va haqiqatlarni nominatsiyalash uchun zoonimik va fitonimik soʻz boyliklariga boʻlgan talabning yuqoriligi va shunga muvofiq, bunday nominatsiya natijalarini muntazam ravishda lingvistik qayta koʻrib chiqish maqsadga muvofiqligini tasdiqlaydi.

Zoolexic va fitolexicsning semantik tarkibida mustahkamlangan antropotsentrik yoʻnalishga ega boʻlgan metafora maʼnolari ularning genezisining jinsi va psixosotsial differensiatsiyasi kabi kanallarini aniq ochib beradi.

Tadqiqot shuni koʻrsatdiki, odam fitonimlar asosida jinsga nomzod koʻrsatilganda, tildan tashqari (sezgir) maʼlumotlar beshta sezgi (koʻrish, eshitish, teginish, hid, taʼm) asosida qayta ishlanadi. Masalan, ingliz tilida limon “lemon” 1) jargon, yoqimsiz feʼl-atvor, yoqimsiz tip 2) xunuk qiz, krujka, mordovorot 3) “limon”, yengil teri mulatlar (qora tanlilar nutqida), banan “banan” jargoni, 1) hazil, masxaraboz, hajvchi 2) “banan” (chiroyli mulat haqida) kabi maʼnolarni ifodalab keladi.²

Fitonimik nominatsiyalar sohasida motivatsiyasiz oʻxshashliklar sezilarli boʻlib, ular fito-obʼektning tanlangan xususiyati odamning har qanday sifatini nomlash uchun shartli ekanligi toʻgʻrisida xulosa chiqarishga imkon beradi (masalan, olxoʻri “qirmizi” 1) latta, sodda, sodda, ahmoq). Oldinga qarab, bunday shartli xususiyat “shaxs / shaxs” majoziy tushunchasining tarkibiy tuzilishining barcha elementlarida oʻzini eʼlon qilishini taʼkidlaymiz.

Fitonimik lugʻatni oʻrganishni boshlanishi F.I.Buslaev nomi bilan bogʻliq boʻlib, u tadqiqotning kulturologik jihatini birinchi oʻringa qoʻydi. Shunday qilib, u “... oʻsimlik botanikasining nomenklaturasi bizni mifologik davrga olib boradi” (Buslaev, 2011: 17) deb taʼkidlab, oʻsimlik dunyosi nomlari va odamlarning maʼnaviy madaniyati oʻrtasidagi bogʻliqlikni koʻrsatdi.

Xuddi shu jihat boʻyicha tadqiqotlar M. Zobilinning “Xalq gulzorlari” asarida davom ettirilib, unda olim oʻsimlik nominatsiyalarining rus folkloridagi aksini (eʼtiqodlari, fitnalari va tulkilari, marosimlari, urf-odatlar) batafsil oʻrganib chiqdi.

Shunday qilib, agar siz qurolni tikan bilan oʻt bilan fumigatsiya qilsangiz, unda bitta qush ham oʻqdan qochib qutula olmaydi va agar siz oʻldirilgan ilonning qorniga uchta sehrli noʻxat qoʻysangiz, uni yerga koʻmib qoʻying, keyin gul oʻsib chiqqanda, yarim tunda kesib oling va yeb oling, siz katta kuchga ega boʻlishingiz mumkin (Zabilin, 2014: 477-478, 480).

² Anikina T.V. Ingliz va rus tillaridagi fitonimik soʻz birikmalarining hosilaviy tuzilishi. Ilmiy natija. Nazariy va amaliy tilshunoslikning savollari. Vol.4, №4, 2018 yil

V.AMerqulova fitonimlarni (xususan, yovvoyi holda o'sadigan qutulish mumkin bo'lgan o'tlar, qo'ziqorinlar va rezavorlar) etimologik jihatdan, ya'ni so'z yasalishi tarkibi nuqtai nazaridan, semantik motivatsiya, so'zning kelib chiqishini tushuntiradigan semantik va rasmiy aloqalar naqshlaridan o'rganadi. (Merqulova, 1967: 5). Muallif bitta va bitta fitonim turli xil belgilangan narsalarga ega bo'lishi mumkinligini ta'kidlaydi, bu o'simliklarning folklor nomlarining o'ziga xos xususiyatlarini namoyon qiladi, ular lingvistik va lingvografik jihatdan ham o'ziga xoslik belgisiga ega emas.

V.V.Kopocheva “Sun'iy va tabiiy nominatsiyalar nisbati (o'simliklar nomlari asosida)” asarida fitonimlarni motivatsion aspektda o'rganib, motivatsiyaning ob'ektiv va shartli belgilarini aniqlaydi, birinchisi ob'ektiv belgilariga bo'linadi (hajmi, o'simliklarning umumiy turlari, hidi, ta'mi) va nisbiy (mahalliy xususiyat, o'simlik faoliyati vaqti, uning odamlarga va hayvonlarga ta'siri) (Kopocheva, 1985).

Nominativ jihatdan, aksiologik nuqtai nazardan, fitonimlarning tahlili (shuningdek, hayvonot olami nomzodini ko'rsatadigan so'z boyligi) T.I.Vendinaning “Dunyoning rus tilshunoslik surati so'z shakllanishi (makrokosm) prizmasi orqali” asarida berilgan. Tadqiqotchi bilan ushbu qamrovda so'z yasalishi faktlarini o'rganish u yoki bu millatning qadriyatlari tizimiga kirib borishga, nomlangan haqiqatlarning ona tilida so'zlashuvchilar uchun ahamiyatini tushunishga imkon beradi, degan fikrga qo'shilmaslik mumkin emas, u yoki bu millatning etnik psixologiyasini tushunish uchun kalit beradi (Vendina, 1998: 9-10). Madaniy tilshunoslik doirasida olib borilgan “fito-portretlar” yoki bitta o'simlik tasvirini tahlil qilishga bag'ishlangan etnobotanik yozuvlar fitonimiyaga oid ilmiy ishlar orasida qiziqarli hodisa. Masalan, VB Kolosova slavyanlarning an'anaviy madaniyatidagi “shuvoq” fitonimining o'rnini o'rganib chiqadi va foydali xususiyatlariga qaramay (o'simlik slavyanlar tomonidan uzoq va dorivor vosita sifatida ishlatilgan), shuvoq fitonimlarga qarshi ekanligini ta'kidlaydi (Kolosova, 2004: 28). Fitonimikani turli jihatlar nuqtai nazaridan bunday faol o'rganish fitonimik lug'at qadimgi leksik mikrosistemalardan biri sifatida muhimligini tasdiqlaydi.³

Turk tilida esa fitonimlar va ular vositasida inson qiyofasini berish yetarli darajada o'rganilmagan. O'zbek tili bilan qiyoslagan holda tahlil qiladigan bo'lsak, ko'pgina farqli va o'xshash tomonlarni ko'rishimiz mumkin.

O'zbek tilida “tili zahar” ma'nosini berish uchun turk tilida “diken dilli” iborasi qo'llaniladi. Darhaqiqat, tikan tanaga ozor berganidek, achchiq so'z ham inson ko'nglini og'ritadi. Shuningdek, “biber dilli” (garmdori tilli) birikmasi ham og'zidan yomon gap tushmaydigan kishilarga nisbatan ishlatiladi. Garmdorining mayda, lekin juda achchiq hisoblangan navi o'zbek xalqida “kelinning tili” deb nomlansa, Turkiya botanikasida sertikanli bir o'simlik bo'lib, uning nomi “Kaynana dili” deb yuritiladi.

Qip-qizil olma yuzli ifodasi turk tilida ham aynan “elma yanakli” deyiladi.

“Lablari qizil gilosday” metaforasi ham bir xil shaklda “kiraz dudakli”, juda chiroyli insonlarni ta'riflash uchun esa “Nar çiçeği”, “Menekşe gibi” birikmalari

³ Кечайкина, Л. М. (Бояркина Л. М.) Концепт человек / личность» в зоонимическом отражении и его вербализация в английской лингвокультуре (на материале лексемы a rabbit) / Л. М. Кечайкина //.

qo’llaniladi. O’tkinchi go’zallik egalari yoki shaydolari esa “Bahar çiçeği gibi” deya talqin etiladi.

Pechak o’simligi atrofida nima bo’lsa ham ilinib chirmashib o’sib ketavergani uchun ham boshqalarning etagini qo’ymaydigan odamni “Sarmaşık gibi” deyiladi.

“Kabak çiçeği gibi”- rang-barang kiyinadigan, yorqnlikni,e’tibor tortishni xush ko’ruvchi insonlarni ta’riflash uchun ishlatiladi.

Mehribon, oqila ayol, asosan, onalar ta’rifida o’zbek tilida ham, turk tilida ham “Reyhan kokulu”- rayhon isi taralib turadigan, ta’rifi juda keng qo’llaniladi.

Yuqorida berilgan misollarda har ikkala tilda ham o’xshashliklar borligi yaqqol ko’rinib turadi. Ammo farqli ma’nolarda keluvchi frazalar ham yo’q emas. “Armut gibi”-gap tushunmaydigan anqov odam turk tilida nokka qiyos qilinadi. “Kavun kafalı”, “Odun gibi”, “Ot kafalı” birikmalari ham shu ma’nolarda keladi.

“Kütük gibi”-tönkaday, ya’ni ishyoqmas, birovga foydasi tegmaydigan kishi.

Ish joyida yoki biror bir egallab turgan mansabidan olib tashlangan inson obrazi “Yaprak gibi koparıldı”- bargday uzib tashlandi birikmasi bilan ifodalanadi,

Kavak turk tilida daraxt nomi bölib, uzun böylilarga nisbatan “kavak gibi” tarzida ishlatiladi.

“Karpuz gibi göbekli”-qopday qorin solgan, koptokday semirgan kabi ma’nolarni beradi. “Çınar gibi”-uzoq umr korgan ham sabrli qariya, mazkur misolda ikki qardosh tillar orasidagi yaqinlik va o’xshashlik aniq isbotini topgan.

Qorachadan kelgan odamni ta’riflash uchun esa “Üzüm gibi” o’xshatishi qo’llaniladi. “Patlıcan burunlu”-biraz büyük, karga burunlu, ya’ni burni katta kishilar portretida ushbu o’xshatishlar keladi.

Shuningdek, “Mısır püskülü”-tarqoq jingalak sochlar, “Fasulye sırgı”-ingichka va uzun odamlar, “Çam yarması gibi”-töladan kelgan, kuchli, baquvvat kishilarga nisbatan ishlatiladi.

Umuman olganda, fitonimlar orqali shaxs tasvirini yaratish til imkoniyatlarining qanchalik kengligini ko’rsatib beradi, badiiy ta’sirchanlikni oshiradi. O’quvchida kengroq taassurot qoldirib, dunyoqarashini kengaytirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO’YXATI

1. Кечайкина, Л. М. (Бояркина Л. М.) Концепт человек / личность» в зоонимическом отражении и его вербализация в английской лингвокультуре (на материале лексемы a rabbit) I Л. М. Кечайкина //.
2. Вестник Челябинского государственного педагогического университета. Научный журнал. - Челябинск, 2007. - No 4. - С. 225 - 238.
3. Кечайкина, Л М (Бояркина Л М) Человек как личность сквозь призму окружающего мира /Л М Кечайкина // Межкультурная коммуникация. язык-культура-личность Межвузов сб науч тр МГУ им Н П Огарева, [редкол • В П Фурманова (отв ред) и др] - Саранск, 2005 - С 140 -145.
4. Кечайкина, Л М (Бояркина Л М) Образ человека в английских пареми их в границах тематики «флора-фауна» / Л. М Кечайкина // Лингвистические и экстралингвистические проблемы коммуникации Межвугюв

сб науч тр Вып 4 / МГУ им Н. П Огарева; [редкол Ю М. Трофимова (отв ред) и др] - Саранск, 2005 - С 29-32.

5. Кечайкина, Л М (Бояркина Л М) Концепт личности в англоязычной лингвокультуре и его отражение в семантической структуре тематически связанных групп лексики / Л М Кечайкина // Актуальные проблемы изучения языка и литературы Межвузов сб. науч тр. / МГПИ им М Е Евсевьева, [редкол . А. А Ветошкин (отв ред) и др] - Саранск, 2005 - С 17-20.

6. Ўзбек тилининг изоҳли луғати. I-V. –Тошкент: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2006-2008.

7. Anikina T.V.Ingliz va rus tillaridagi fitonimik so'z birikmalarining hosilaviy tuzilishi. Ilmiy natija. Nazariy va amaliy tilshunoslikning savollari. Vol.4, №4, 2018 yil

8. <http://www.ziyonet.com>

9. <http://tdk.gov.tr>

10. <http://kitob.uz>

11. <http://www.biblus.ru>